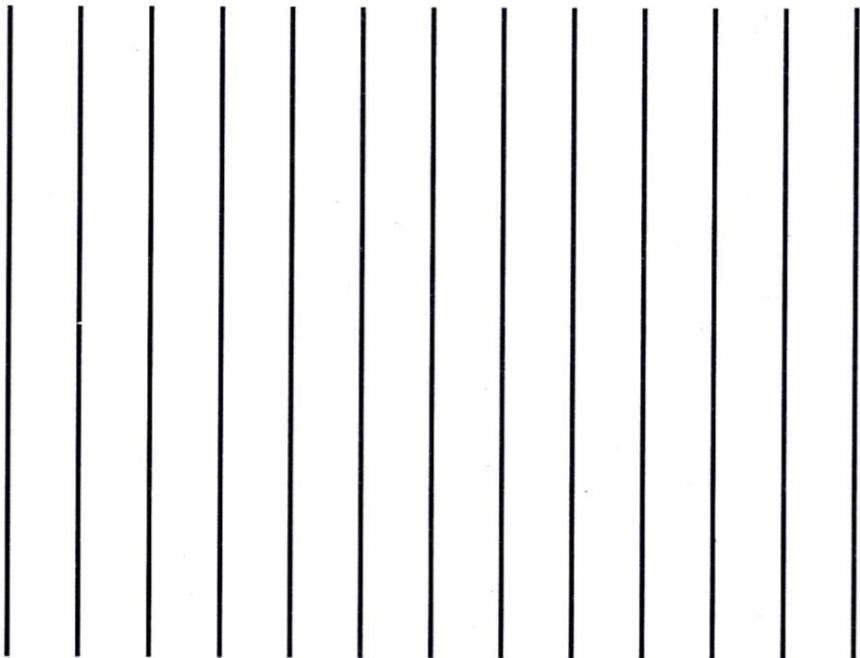

ФИЛОЛОШКИ ПРЕГЛЕД

ЧАСОПИС ЗА СТРАНУ ФИЛОЛОГИЈУ

REVUE DE PHILOLOGIE

Душан Стаменковић¹

Универзитет у Нишу – Филозофски факултет

Милош Тасић²

Универзитет у Нишу – Машински факултет

ПОСТУПЦИ У ПРЕВОЂЕЊУ ГЛАГОЛА *TO WALK* СА ЕНГЛЕСКОГ НА СРПСКИ ЈЕЗИК

Основни циљ овог рада јесте да испита поступке које преводиоци примењују приликом превођења глагола „to walk” са енглеског на српски језик. Глагол „to walk” изабран је због слеђећих чињеница: (1) ради се о глаголу који описује једну врсту свакодневног кретања, (2) глагол „to walk” покрива значења више глагола у српском и (3) овај глагол има степен „општости” значења који му омогућава употребу са разним партикулама, што може да представља изазов у превођењу. Након теоријског увода и прегледа речничког значења глагола „to walk”, рад кроз анализу паралелног преводног корпуса показује различита преводна решења која зависе како од непосредне „околине” глагола, тако и од контекста у оквиру којег је употребљен. Између остalog, анализа указује на то да је степен одржавања значења приликом превођења овог глагола на српски језик веома висок, да постоји систематична употреба префиксалиних деривата приликом превођења фразних глагола и глагола са партикулом, као и да метафоричка употреба изискује већу разноликост у преводним решењима.

1. Уводне напомене

Може се рећи да глаголи кретања, као и остали језички елементи који описују просторне односе, спадају у групу најчешће употребљаваних речи, имајући у виду чињеницу да је *покрет*, као примарна физичка и визуелно-просторна појава, један од основних елемената у нашој концептуализацији света.^{3, 4} Појам кретања и смештања у простор јесте „иманентна људска особина која представља једну од најважнијих концептуалних категорија људског бића. Човек [...] има потребу за аутолокализованошћу и реагује

¹ dusan.stamenkovic@filfak.ni.ac.rs

² tmilos@masfak.ni.ac.rs

³ Milena Žic-Fuchs, *Znanje o jeziku i znanje o svijetu: semantička analiza glagola kretanja u engleskom jeziku*, Filozofski fakultet/Biblioteka SOL, Zagreb, 1991.

⁴ Душан Стаменковић, „Глаголи људског кретања у енглеском и српском језику у светлу когнитивне семантike”, докторска дисертација, Универзитет у Новом Саду – Филозофски факултет, Нови Сад, 2013, стр. 11–17.

на простор”⁵. Многи^{6,7,8} се слажу око тога да је кретање примарно људско искуство, а Максин Шитс-Џонстоун⁹ кроз феноменолошку анализу порекла, структуре и квалитета људског покрета доказује да покрет представља почетну тачку у процесу изградње значења. Имајући ово у виду, предмет овог рада јесте да размотри значењске аспекте глагола *to walk*, као глагола који описује вероватно најучесталију врсту свакодневног кретања, и да анализира поступке у превођењу овог глагола и потенцијалне потешкоће са којима се сусрећу преводиоци.

2. Теоријски оквир, циљеви и методологија рада

Имајући у виду да је у темељу овог рада превасходно испитивање превођења лексичког значења глагола *to walk*, треба најпре узети у обзор мотивацију за анализу управо овог глагола. Први разлог је тај што глагол *to walk* представља типичан пример за показивање разлике *вредности* Сосировог знака у два језичка система¹⁰ – наиме, већ при лаичкој анализи општег основног значења глагола *to walk* увиђамо да овај глагол покрива вредности два знака у српском, глагола *ходати* и *шетати*, где само код другог постоји значењска компонента задовољства. Жеља је да се покаже како одређени реченички и концептуални контексти утичу на избор ових, али и осталих преводних решења. Други разлог је тај што је глагол *to walk*, имајући у виду „општост“ његовог значења, врло погодан за анализу превођења фразних глагола и глагола са партикулом са енглеског на српски – овај глагол налазимо у великом броју комбинација са припозима и предпозима. Посебно ће се сагледати то како српски префикс одражавају значења енглеских прилога и предлога. Имајући у виду досадашња истраживања преводних еквивалената српских глагола с префиксом у енглеском језику, пре свега књигу *Глаголски вид и тип глаголске ситуације у енглеском и српском језику* Предрага Новакова¹¹ и докторску дисертацију из које је ова књига произтекла,¹² може се доћи до неколико закључака који ће одредити

⁵ Душанка Вујовић, „Семантичка и деривациона анализа глагола кретања у српском језику”, докторска дисертација, Универзитет у Новом Саду – Филозофски факултет, Нови Сад, 2009, стр. 6.

⁶ Erwin Strauss, *Phenomenological Psychology*, Basic Books, New York, 1966.

⁷ Iris Marion Young, „Throwing like a girl”, *Information and Control*, VIII (1980), pp. 338–353.

⁸ George Lakoff, *Women, Fire, and Dangerous Things: What Categories Reveal about the Mind*, University of Chicago Press, Chicago, 1987.

⁹ Maxine Sheets-Johnstone, *The Primacy of Movement*, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia, 1999, §3.

¹⁰ Ferdinand de Saussure, *Course in General Linguistics*, tr. W. Baskin, Columbia University Press, New York, 1916/2011, p. 122.

¹¹ Предраг Новаков, *Глаголски вид и тип глаголске ситуације у енглеском и српском језику*, Футура, Нови Сад, 2005.

¹² Предраг Новаков, „Глаголски вид и aktionsart у енглеском и српском језику”, докторска дисертација, Универзитет у Новом Саду – Филозофски факултет, Нови Сад, 1992.

основу упоредног испитивања значења глагола. Најпре, чињеница је да при превођењу глагола с префиксом из српског језика на енглески (у обрнутом смеру у односу на овај рад) велика већина њих задржава централну лексичку основу, односно основни значењски елемент који у српском језику има префикс, инфикс или суфикс „опстаје“ при преводу на енглески.¹³ Било да се ради о употреби конструкције *основни глагол + партицип* (нпр., *забринути се* = *get worried*), *основни глагол + објекат* (нпр., *долити* = *pour some more*), употреби прилошких одредби (нпр., *повирити* = *peep for a while*), употреби префикса (нпр. *одвити* = *untwind*), фразним глаголима (нпр., *пробудити* = *wake up*; *изгорети* = *burn down*), описном превођењу (нпр., *дотисивати* = *be writing an additional part*) или било којој другој од многобројних стратегија за превођење префикса,¹⁴ чињеница је да је „опстанак“ значењске основе (у овом случају првобитног значења глагола *лити/pour*, *бринути/worry*, *горети/burn*) у великој већини случајева могућ. Исти је случај и у приме- рима који садрже искључиво глаголе кретања, а које можемо наћи у раду Луне Филиповић под називом „The importance of being a prefix: Prefixal morphology and the lexicalization of motion events in Serbo-Croatian“.¹⁵ На основу претходних истраживања^{16, 17} и свеобухватне анализе превођења десет префикса глагола у српском (*до-, за-, из-, на-, од-, по-, пре-, про-, с(a)-, у-*), Новаков закључује да су енглески преводни еквиваленти српских глагола с префиксом „потврдили [...] да енглески језик првенствено користи синтаксичка средства за изражавање специфичних глаголских значења.“¹⁸ С контрастириве тачке гледишта, у случају да се ради о превођењу глаголских фраза и глагола с партикулом из енглеског уз помоћ глагола са префиксима из српског, у веома малом броју случајева срешћемо оно што бисмо могли да обележимо називом *формални кореспондент* (термин према Твртку Прићићу¹⁹) или *формални и значењски кореспондент* (термин према Радмили Ђорђевићу²⁰), јер је број примера глагола с префиксом који се преводе

¹³ Предраг Новаков, *Глаголски вид и тип глаголске ситуације у енглеском и српском језику*, Футура, Нови Сад, 2005, стр. 87–100.

¹⁴ Предраг Новаков, *Глаголски вид и тип глаголске ситуације у енглеском и српском језику*, Футура, Нови Сад, 2005, 87–98.

¹⁵ Luna Filipović, „The importance of being a prefix: Prefixal morphology and the lexicalization of motion events in Serbo-Croatian“, In *New Approaches to Slavic Verbs of Motion*, ed. V. Hasko and R. Perelmutter, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia, 2010, pp. 247–266.

¹⁶ Hans Marchand, *The Categories and Types of Present-Day English Word-Formation*, Otto Harrassowitz, Wiesbaden, 1960.

¹⁷ Laurel J. Brinton, *The Development of English Aspectual Systems*. Cambridge University Press, Cambridge, 1988.

¹⁸ Предраг Новаков, *Глаголски вид и тип глаголске ситуације у енглеском и српском језику*, Футура, Нови Сад, 2005, стр. 87.

¹⁹ Твртко Прићић, *Енглески у српском*, ИТП „Змај“, Нови Сад, 2005, стр. 170–171.

²⁰ Радмила Ђорђевић, *Увод у контрастирање језика*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2004, стр. 58.

енглеским глаголима с префиксом (нпр., *президати* = *rebuild*) веома мали. У већини случајева, па чак и онда када се ради о основном облику глагола, због разлика у два глаголска система, уместо о формалним кореспондентима, говорићемо о *функцијско-комуникативним еквивалентима* (термини према Т. Прћићу²¹). Код Владимира Ивира²² налазимо још и термин *преводни еквивалент*, а Р. Ђорђевић²³ еквиваленцију дефинише као приближну једнакост значења. Чак и онда када се ради о кореспонденцији, она ће углавном бити парцијална. Када говоримо о *семантичкој еквиваленцији*,²⁴ очекујемо да ће она бити могућа у великој већини случајева и да ће степен преноса значења из једног језика у други бити висок. Имајући све ово у виду, у раду ће се најпре дефинисати значење глагола *to walk*, након чега ће се кроз анализу ограниченог књижевног корпуса истаћи поступци у превођењу овог глагола, што ће довести до одређених закључака који се тичу структуре формалних и значењских кореспондената и функцијско-комуникативних еквивалената у односу на различите употребе глагола *to walk*.

3. Речничко значење глагола *to walk*

Глагол *to walk*, дефинише се као “to journey, move about, esp. on foot”²⁵ или “to move or go somewhere by putting one foot in front of the other on the ground, but without running” (нпр., *The baby is just learning to walk*).²⁶ Аспекти значења које ове примарне речничке одреднице укључују јесу употреба стопала у сврху кретања, премештање из једне тачке у простору у другу и недостатак велике брзине кретања (у сваком случају, кретање је синхронизовано и у усправном положају тела) – ово значење одговара значењима глагола *ходати*, *пешачити* или *корачати* из српског језика. Често, овај глагол може да укључује и компоненту задовољства, у значењу “to spend time walking for pleasure” (*OALD*), што одговара значењу глагола *шетати* (*се*) из српског језика. Наредна значења показују да се глагол може применити и на кретање које није везано за људе (нпр., „of things” и „of a ship”), али је најпрототипичнија употреба свакако она описана у примарном значењу. Управо у значењу које није уско повезано са човеком, „of a vehicle, a ship, a stream: to go very slowly” (*OED*), овај глагол

²¹ Твртко Прћић, *Енглески у српском*, ИТП „Змај”, Нови Сад, 2005, стр. 170–171.

²² Vladimir Ivir, „Formal Correspondence vs. Translation Equivalence Revisited”, In *Theory of Translation and Intercultural Relations*, eds. I. Even-Zohar and G. Toury, University of Tel Aviv, Tel Aviv, 1981, pp. 51–52.

²³ Радмила Ђорђевић, *Увод у контрастирање језика*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2004, стр. 57–63 и 159.

²⁴ Roger T. Bell, *Translation and Translating: Theory and Practice*, Longman, London, 1991, p. 6.

²⁵ *Oxford English Dictionary*, Second edition, Oxford University Press, Oxford, 1989. У даљем тексту OED.

²⁶ *Oxford Advanced Learner's Dictionary*, New eighth edition. Oxford University Press, Oxford, 2010. У даљем тексту OALD.

укључује и компоненту спорости. Иако типично непрелазан, глагол *to walk* у значењима “*to go somewhere with sb on foot*” (*OALD*) или “*to take an animal for a walk*” (*OALD*) јесте прелазан. Према *OED*, када се овај глагол употребљава уз именице *ghost*, *spectre* и *fiend*, онда његово значење може да буде “*to appear*”, а у случају да се ради о предметима, значење може да буде “*to disappear; to be taken away*” (нпр., *Lock up any valuables. Things tend to walk here*), (*OALD*). За разлику од других глагола кретања, овај глагол нема велики степен метафоричке употребе.²⁷

4. Опис корпуса

Паралелни преводни књижевни корпус састављен је од свих инстанци личне и неличне употребе глагола *to walk* у два романа Пола Остера, *Invisible*²⁸ и *Sunset Park: A Novel*,²⁹ и њихових превода на српски, *Невидљиви*³⁰ и *Сансет Парк*.³¹ Размотрене су како оне реченице у којима је глагол *to walk* „функционисао“ самостално, тако и оне у којима је био комбинован са различитим прилозима и предлозима у оквиру одговарајућих глаголских синтагми. Реченице из оригинала и њихови преводи изоловани су и постављени паралелно једни са другима, тако да корпус коришћен за анализу у овом раду садржи 131 пример (неколико реченица) превођења глагола *to walk*. Због лакшег праћења извора реченица, уведене су скраћенице које показују из које оригиналне књиге или њеног превода појединачне реченице долазе: InE – *Invisible* (Auster, 2009/2010); InS – *Невидљиви* (Остер, 2009/2010); SPE – *Sunset Park: A Novel* (Auster, 2010); SPS – *Сансет Парк* (Остер, 2010/2011). Бројеви уз ознаке које се односе на енглеске оригиналe (нпр., 451.7 / 466) означавају позицију виртуелне стране у читачу електронских књига *Calibre*, који је коришћен због брже претраге, док бројеви уз ознаке које се односе на српске преводе означавају бројеве стране у штампаном издању.

5. Анализа корпуса

Од укупно 131 примера превођења глагола *to walk* у чак 121 примеру (92,37%), овај глагол употребљен је дословно, док се у свега 10 примера (7,63%) радило о пренесеној употреби. Сасвим очекивано, најчешће пре-

²⁷ Душан Стаменковић, „Глаголи људског кретања у енглеском и српском језику у светлу когнитивне семантике”, докторска дисертација, Универзитет у Новом Саду – Филозофски факултет, Нови Сад, 2013, стр. 148–175.

²⁸ Paul Auster, *Invisible* (e-book version, коришћена уз помоћ читача *calibre 0.9.2*), Henry Holt and Co., New York, 2009/2010. У даљем тексту InE.

²⁹ Paul Auster, *Sunset Park: A Novel* (e-book version, коришћена уз помоћ читача *calibre 0.9.2*), Henry Holt and Co., New York, 2010. У даљем тексту SPE.

³⁰ Пол Остер, *Невидљиви*, прев. И. Ђурић-Пауновић, Геопоетика, Београд, 2009/2010. У даљем тексту InS.

³¹ Пол Остер, *Сансет Парк*, прев. И. Ђурић-Пауновић и М. Баздуљ. Геопоетика, Београд, 2010/2011. У даљем тексту SPS.

водно решење био је глагол *ходати*, кога срећемо у 18 примера у корпусу (13,74%), а типични примери оваквог превођења су примери (1) и (2):

- (1a) *This is an objective fact, and you have spent the past seven years watching men stop dead in their tracks to stare at her as she walks past them on the street,...* (InE 217.1 / 446)
- (1б) *То је објективна чињеница јер си током протеклих седам година посматрао мушкарце како застају као укопани да би посматрали твоју сестру док хода улицом,...* (InS 114)
- (2a) *As long as I was on flat ground, I could walk forever.* (InE 445.0 / 446)
- (2б) *С равном обућом, могу да ходам заувек.* (InS 228)

Следећа, прилично велика, група примера односи се на превођење глаголских фраза или комбинација са следећим предлогима и прилогима: *to walk off*, *to walk out*, *to walk away* и *to walk into*. Преводни еквивалент биран је као на основу значења комбинације глагола и предлога или прилога који најчешће описују правац и врсту кретања (адлативност, аблативност и перлативност), тако и на основу контекста одређених ситуација у роману. Преводна решења *отићи*, односно *одлазити* налазимо у 13 примера (9,92% од укупног броја примера за овај глагол) и то као преводне еквиваленте за *to walk off*, *to walk out* и *to walk away*. Преводна решења *ући* и *уласити* налазимо у 12 примера (9,16% од укупног броја примера за овај глагол), као преводне еквиваленте за *to walk into*, док *изаћи* и *излазити* срећемо у 9 примера (6,87%), као преводне еквиваленте за *to walk out* и *to walk away*. Ово илуструју примери (3) – (8):

- (3а) *Then she spits in his face and walks off.* (InE 347.3 / 446)
(3б) *Затим га пљуне у лице и оде.* (InS 179)
- (4а) *I'm walking out of here, Rudolf.* (InE 445.0 / 446)
(4б) *Ја сада одлазим, Рудолфе.* (InS 228)
- (5а) *She should have pushed him away, or turned her head away, or stood up and walked away,...* (SPE 172.0 / 466)
(5б) *Требало је да га одгурне, или да окрене главу, или да устане и оде,...* (SPS 89)
- (6а) *He walks into the Hospital for Broken Things at three o'clock on Monday afternoon.* (SPE 85.0 / 466)
(6б) *Улази у Болницу за покварене ствари у три по подне у понедељак.* (SPS 96)

-
- (7a) ...as he **walks away** from yet another empty house and heads for his car across the street,... (SPE 74.2 / 466)
- (76) ...док **излази** из још једне празне куће и иде према свом ауту с друге стране улице,... (SPS 42)
- (8a) ...and the moment the two of them **walked out** the door, Miles put his arm around the woman's shoulder,... (SPE 269.4 / 466)
- (86) ...и оног тренутка кад **изађу** напоље, Мајлс пребације руку преко њеног рамена,... (SPS 136)

На сличан начин преведено је и још неколико комбинација глагола *to walk* и других прилога и предлога: преводна решења *доћи* и *долазити* срећемо у 5 примера (3,82%) и то код превођења комбинације *to walk over*; преводно решење *кренути* у истом броју од 5 примера (3,82%) при превођењу *to walk down* и *to walk toward*; решења *пењати се* и *нонети се* у 5 примера (3,82%) при превођењу *to walk up*; у такође 5 примера (3,82%) нализимо глаголе *проћи* и *пролазити*, као преводне еквиваленте комбинације *to walk past*; у 4 случаја (3,05%) срећемо преводна решења *поћи* и *полазити*, као превод за *to walk off* и *to walk toward*; у по два примера (1,53%) имамо и *сући* и *силазити* као превод за *to walk downstairs* и *to walk toward*, као и *вратити се*, као превод за *to walk back* и *to walk into*. Поред овога, постоји и по један пример следећих преводних решења која припадају истој врсти употребе глагола *to walk* са другим елементима: *обићи* и *обилазити* (као превод за *to walk around*), *прекорачити* (као превод за *to walk through*), *унасти* и *упадати* (као превод за *to walk into*), *стићи* и *стизати* (такође као превод за *to walk into*) и *прићи* и *прилазити* (као превод за *to walk over*). Примери (9) – (15) илуструју најучесталија од ових преводних решења:

- (9a) *I cut school and **walked over** to the hotel.* (InE 389.9 / 446)
- (96) *Нисам отишао у школу већ **сам дошла** у хотел.* (InS 199)
- (10a) ...*Paul is already on his feet and **walking toward** them.* (SPE 347.6 / 466)
- (106) ...*Пол је већ на ногама и **креће** према њима.* (SPS 174)
- (11a) *She goes back into the house and **walks up** the stairs to her room.* (SPE 178.0 / 466)
- (116) *Враћа се у кућу и **пење** степеницама до своје собе.* (SPS 92)
- (12a) *I **walked past** the building on my way to see you just now – the first time I've been on that street in years.* (InE 389.9 / 446)
- (126) *Долазећи овамо, да се видим с вами, **прошла сам** поред зграде – а годинама нисам пролазила овуда.* (InS 199)

-
- (13a) *She begins walking toward the rue Saint-André des Arts.* (InE 347.3 / 446)
 (13б) *Полази према улици Сент-Андре дез Ар.* (InS 178)
- (14a) *W. walks downstairs to the reception desk and picks up the phone.* (InE 347.3 / 446)
 (14б) *В слизи у приземље, до пулта рецепције, и подиже слушалицу.* (InS 178)
- (15a) *He walks back to Downing Street in the cold,...* (SPE 298.3 / 466)
 (15б) *Враћа се пешаци у улицу Даунинг, хладно је,...* (SPS 150)

Када је у питању превођење глагола *to walk* у осталим дословним значењима, поред већ поменутог најчешћег решења *ходати*, срећемо и преводна решења *ићи* (7 примера, 5,34% укупних примера за овај глагол), *корачати* (5 примера или 3,82%), *шетати се*³² (4 примера, 3,05%) и *пешачити* (2 примера, 1,53%), што илуструју примери (16) – (19):

- (16a) *Born was planning to take me to a Cuban restaurant on Broadway and 109th Street (the Ideal, a favorite spot of his), but as we walked westward across the Columbia campus,...* (InE 92.5 / 446)
 (16б) *Борн је планирао да ме поведе у кубански ресторан на углу Бродвеја и 109. улице („Идеал”, његово омиљено место), али док смо ишли према западу кроз Колумбијин кампус,...* (InS 52)
- (17a) *...but he doesn't stop to flag down a taxi, he wants to walk this evening,...* (SPE 301.1 / 466)
 (17б) *...али он не жели да заустави такси, жели да корача,...* (SPS 150)
- (18a) *Last night, I happened to be walking with a friend down the Boulevard Saint-Germain.* (InE 293.7 / 446)
 (18б) *Синоћ сам случајно шетала с пријатељицом булеваром Сен-Жермен.* (InS 153)
- (19a) *My plan was to walk to the town of Saint Margaret and buy a ticket for the next available flight to Barbados.* (InE 445.0 / 446)
 (19б) *План ми је био да пешачим до града Сент Маргарет и да купим карту за први лет ка Барбадосу.* (InS 228)

Што се осталих преводних решења тиче – дословна употреба глагола *to walk* је у три случаја преведена нултим односом, у три случаја кореспондентом *појавити се*, у по једном случају глаголима *хитати*, *бити* и

³² Преводно решење *шетати се* пронађено је у знатно мање примера него што је то било очекивано.

однети, а у једном примеру и глаголом *довести*, а неки од примера за ово су (20) – (22):

- (20a) ...*I decided to walk to my apartment on 107th Street and make the call from there.* (InE 102.6 / 446)
- (20b) ...*одлучио сам да Ø разговор обавим из свог стана у 107. улици.* (InS 56)
- (21a) *As far back as he can remember, Miles seemed different from everyone else, to possess some magnetic, animal force that changed the atmosphere whenever he walked into a room.* (SPE 363.2 / 466)
- (21b) *Још од најранијих дана, сећа се, Мајлс је био другачији од свих осталих, као да је поседовао неку магнетску, анималну снагу која је утицала на промену атмосфере где год би се појавио.* (SPS 181)
- (22a) *She walked me over to a chair in the living room, then went into the kitchen to fetch a glass of water.* (InE 230.0 / 446)
- (22b) *Довела ме је до фотеље у дневној соби а онда је отишла у кухињу по чашу воде.* (InS 122)

У десет примера у којима је преведена пренесена употреба глагола *to walk* срећемо се са чак девет различитих преводних решења. Једини случај у којем имамо два иста преводна решења јесте превођење глаголске фразе *to walk around* глаголом *живети*, што видимо у примерима (23) и (24), а ова фраза је у једном случају преведена и нултим односом, што видимо у примеру (25):

- (23a) *For five years he had been walking around with the memory of what he had done to his brother on that road in Massachusetts,...* (SPE 44.4 / 466)
- (23b) *Пет година је живео са сећањем на оно што је учинио брату на локалном путу у Масачусетсу,...* (SPS 27–28)
- (24a) *It is impossible to know, but there is no question that he has been wounded, that he walks around with an inner wound that will never heal,...* (SPE 356.1 / 466)
- (24b) *Немогуће је знати, али нема никакве сумње у то да је био рањен, да живи с неком унутрашњом раном која се никада неће зацелити,...* (SPS 177)
- (25a) ...*and she has not walked around all these years feeling bitter about what happened...* (SPE 385.1 / 466)
- (25b) ...*да није Ø осећала горчину током свих тих година због оног што се десило...* (SPS 192)

Занимљиво је то што је у шест од преосталих седам примера превођења метафоричке употребе овог глагола као преводни кореспондент или еквивалент употребљен глагол кретања из српског језика, што говори о томе да се у српском језику може наћи довољан број глагола кретања са метафоричним значењима – ово преводиоцима донекле олакшава посао и обезбеђује проланажење преводних решења која звуче природније од дужих синтагми. Тако је *to walk out on* преведено глаголом *напустити*, *to walk out* глаголом *отићи*, *to walk through* глаголом *проћи*, *to walk into* глаголом *ушетати*, *to walk away* глаголом *изаћи*, а у једином случају када није био део глаголске фразе глагол *to walk* преведен је глаголом *ходати*. Преостали и једини пример у којем нема српског глагола људског кретања јесте превођење синтагме *to walk free* синтагмом *бити на слободи*. Ово илуструју примери (26) – (29):

- (26a) *He doesn't want her to know that six months after he was born his mother walked out on his father and divorced him to marry another man.* (SPE 26.0 / 466)
- (26b) *Не жели да она зна како је његова мајка напустила његовог оца шест месеци пошто се он родио, да би се развела и удала за другог мушкарца.* (SPS 20)
- (27a) *...this is your only chance, the only chance for both of you, since it is all but inevitable that a new Timothy Krale will walk into Gwyn's life while you are gone.* (InE 213.5 / 446)
- (27b) *...ово ти је једина шанса, једина шанса за обое, јер неминовно је да нови Тимоти Крејл ушета у Гвинин живот док тебе не буде.* (InS 112)
- (28a) *Because we walked away from it without any scars.* (InE 180.7 / 446)
- (28b) *Зато што смо из свега тога изашли без ожилјака.* (InS 99)
- (29a) *Not only did it allow a killer to walk free, but it also had the insidious effect of forcing me to confront my own moral weakness,...* (InE 102.6 / 446)
- (29b) *Не само да је због тога убица био на слободи, већ су се штетне последице састојале и у томе што сам се суочио са сопственом моралном слабошћу.* (InS 57)

6. Закључци

На основу анализе паралелног преводног корпуса, можемо доћи до неколико закључака. Најпре, примећује се да је употреба глагола *to walk* доминантно дословна, а врло ретко пренесена – када је у питању дословна употреба, најчешће преводно решење представља глагол *ходати* и у том случају углавном можемо говорити о кореспонденцији. У случају метафоричке употребе, примећујемо да је варијација у преводним решењима знатно већа,

али је веома значајно то да се међу тим решењима срећу управо глаголи кретања, што може да укаже на одређене системске сличности енглеског и српског језика. Важно је и то што се показало да српски има доволно морфолошких средстава (углавном префиксалних деривата глагола *ući* и *laziti*) за потребе превођења различитих комбинација глагола *to walk* са предлозима и прилозима – тако се, сасвим очекивано, *to walk away* преводи глаголом *otići (odlaziti)*, *to walk into* глаголом *ući (ulaziti)*, *to walk out* глаголом *izaći (izlaziti)*, а *to walk over* глаголом *doći (dolaziti)*. Анализа је такође показала да је глагол *shetati* при превођењу искоришћен у знатно мањем броју случајева од очекиваног, узмемо ли у обзир општу учесталост коришћења овог глагола као кореспондента глаголу *to walk*, што је вероватно највеће изненађење у овом истраживању. Коначно, општи закључак може да буде то да у превођењу значења енглеског глагола *to walk* практично није било елемената који су непреводиви.

ЛИТЕРАТУРА

Erwin Strauss, *Phenomenological Psychology*, Basic Books, New York, 1966.

Ferdinand de Saussure, Course in General Linguistics, tr. W. Baskin, Columbia University Press, New York, 1916/2011.

George Lakoff, *Women, Fire, and Dangerous Things: What Categories Reveal about the Mind*, University of Chicago Press, Chicago, 1987.

Hans Marchand, *The Categories and Types of Present-Day English Word-Formation*, Otto Harrassowitz, Wiesbaden, 1960.

Iris Marion Young, „Throwing like a girl”, *Information and Control*, VIII (1980), pp. 338–353.

Laurel J. Brinton, *The Development of English Aspectual Systems*. Cambridge University Press, Cambridge, 1988.

Luna Filipović, „The importance of being a prefix: Prefixal morphology and the lexicalization of motion events in Serbo-Croatian”, In *New Approaches to Slavic Verbs of Motion*, ed. V. Hasko and R. Perelmutter, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia, 2010, pp. 247–266.

Maxine Sheets-Johnstone, *The Primacy of Movement*, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia, 1999.

Milena Žic-Fuchs, *Znanje o jeziku i znanje o svijetu: semantička analiza glagola kretanja u engleskom jeziku*, Filozofski fakultet/Biblioteka SOL, Zagreb, 1991.

Roger T. Bell, *Translation and Translating: Theory and Practice*, Longman, London, 1991.

Vladimir Ivir, „Formal Correspondence vs. Translation Equivalence Revisited”, In *Theory of Translation and Intercultural Relations*, eds. I. Even-Zohar and G. Toury, University of Tel Aviv, Tel Aviv, 1981, pp. 51–59.

Душан Стаменковић, „Глаголи људског кретања у енглеском и српском језику у светлу когнитивне семантике”, докторска дисертација, Универзитет у Новом Саду – Филозофски факултет, Нови Сад, 2013.

Душанка Вујовић, „Семантичка и деривацона анализа глагола кретања у српском језику”, докторска дисертација, Универзитет у Новом Саду – Филозофски факултет, Нови Сад, 2009.

Предраг Новаков „Глаголски вид и aktionsart у енглеском и српском језику”, докторска дисертација, Универзитет у Новом Саду – Филозофски факултет, Нови Сад, 1992.

Предраг Новаков, *Глаголски вид и тип глаголске ситуације у енглеском и српском језику*, Футура, Нови Сад, 2005.

Радмила Ђорђевић, *Увод у контрастирање језика* (шесто издање), Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2004.

Твртко Прћинић, *Енглески у српском*, ИТП „Змај”, Нови Сад, 2005.

Коришћени речници

Oxford Advanced Learner's Dictionary, New eight edition. Oxford University Press, Oxford, 2010. (OALD)

Oxford English Dictionary, Second edition, Oxford University Press, Oxford, 1989. (OED)

Извори грађе за корпус

Пол Остер, *Невидљиви*, прев. И. Ђурић-Пауновић, Геопоетика, Београд, 2009/2010.

Пол Остер, *Сансет Парк*, прев. И. Ђурић-Пауновић и М. Баздуљ. Геопоетика, Београд, 2010/2011.

Paul Auster, *Invisible* (e-book version, коришћена уз помоћ читача *calibre 0.9.2*), Henry Holt and Co., New York, 2009/2010.

Paul Auster, *Sunset Park: A Novel* (e-book version, коришћена уз помоћ читача *calibre 0.9.2*), Henry Holt and Co., New York, 2010.

Dušan Stamenković
Miloš Tasić

PROCEDURES IN TRANSLATING THE VERB *TO WALK*
FROM ENGLISH INTO SERBIAN
(Summary)

The basic aim of this paper is to examine the procedures employed by translators in translating the verb *to walk* from English into Serbian. The verb *to walk* is selected for the following reasons: (1) it is a verb which describes one type of everyday motion, (2) the verb *to walk* covers the meanings of several verbs in Serbian, and (3) this verb possesses a degree of "generality" of meaning that allows it to be used with various particles, which may represent a translating challenge. Following the theoretical introduction and an overview of the dictionary meanings of the verb *to walk*, the paper offers an analysis of the parallel translation corpus which provides different translating solutions that depend both on the immediate "surroundings" of the verb and the context within which the verb is used. Among other things, the analysis shows that the degree of preservation of the meaning in translating this verb into Serbian is very high, that there is a systematic use of prefix derivatives in translating phrasal verbs and verbs with particles, and that the metaphorical use demands a greater diversity of translating solutions.

Кључне речи: *to walk*, глагол, кретање, превођење, префикси, фразни глаголи.

Примљено 13. децембра 2013, прихваћено за објављивање 27. децембра 2013. године.